

מוסדות
**דרכי
תורה**

בנשיאות מרן הגאון
רבי **אשר וייס שליט"א**

שיעור מרן הרב שליט"א

קונטרס שבועי

אגדה

במעשי האבות ויוסף הצדיק

הלכה

אל תרגזו בדרך

פרשת ויגש תשפ"ב

שנה כ"ד – קובץ ט' [תשפ"ט]

יו"ל ע"י מכון "מנחת אשר"

כל הזכויות שמורות

עריכה והוצאה לאור ע"י
מכון "מנחת אשר"

להפצת תורתו של
מו"ר הגאון רבי אשר וייס שליט"א

רחוב אהרון אשכולי 109
ירושלים

המען למכתבים:
ת.ד. 23170

Email: info@minchasasher.com

פרשת ויגש

אל תרגזו בדרך

"וישלח את אחיו וילכו ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך" (מ"ה כ"ד).

"אל תרגזו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה שלא תרגזו עליכם הדרך" (רש"י שם).

הנה מקור דברי רש"י בגמ' תענית (י' ע"ב):

"אל תרגזו בדרך, אמר רבי אלעזר, אמר להם יוסף לאחיו אל תתעסקו בדבר הלכה, שמא תרגזו עליכם הדרך. איני, והאמר רבי אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהם דברי תורה ראויין לישרף, שנאמר ויהי המה הלכים הלך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם, טעמא דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור ראויין לישרף. לא קשיא, הא למיגרס, הא לעיוני".

הרי לן דמחד גיסא מצוה ללמוד תורה בדרך, וכל שאינם לומדים בדרך ראויים לשריפה, אך אין זה אלא לחזור ולשנן תלמודו, אבל לא לעיין בעומק התלמוד.

והנה התוס' (שם ד"ה אל) כתבו: "אל תרגזו בדרך - ויש מדרש אל תפסיקו מדבר הלכה".

ובמהרש"א כתב שדברי המדרש סותרים את דברי הגמ', אך נראה דאף אם נחלקו הגמ' והמדרש לא פליגי אלא בביאור כונת הכתוב "אל תרגזו בדרך", אך דבריהם עולים בקנה אחד להלכה ולמעשה, דאכן אין להפסיק מדברי תורה בדרך כדי שהתורה תגן עליו מכל סכנה, שהרי כל הדרכים בחזקת סכנה, אך אין לעסוק בעיון ההלכה.

ויש לדקדק בזה דקדוק נפלא דיוסף הצדיק אמר לאחיו "אל תתעסקו בדבר הלכה", ולשון עסק משמעו פלפול בעיון ועומק הדברים, כמו שכתב הט"ז (סימן מ"ז סק"א) לפרש נוסח הברכה "לעסוק בדברי תורה", אך מ"מ אמרו במדרש שלא יפסיקו מדבר הלכה, אך לא יתעסקו בה, ובאמת לשון המדרש רבה שלפנינו (בראשית רבה פרשה

אל תרגזו בדרך

צ"ד אות ב') "ואל תעמידו עצמכם מדברי תורה", ולא אמרו דבר הלכה אלא דברי תורה, והיינו למיגרס ולשנן, אבל באמת לא יעסקו בדבר הלכה, ודו"ק.

ושני טעמים נאמרו בדברי הראשונים בהלכה זו.

כתב רש"י שם שמא יתעה בדרך, אך רבינו גרשום שם כתב: "שמא ירגז עליכם הדרך. שהרואה אתכם שאתם חולקין בדבר הלכה סבור נלחמים אתם ומתרגזים עליכם".

וראיתי בית אב לפירוש רבינו גרשום בתרגום יונתן בן עוזיאל שכתב:

"לא תתנצון על עיסק זבנתי דלמא ירגזון בכון עברי אורחא".

הרי דמחד גיסא פירש את הפסוק כפשוטו שיוסף אמר להם שלא יעסקו בחטא ובענין מכירתו, אך מאידך פירש שיוסף אכן חשש מרוגזתם של עוברי אורח מהמון העם וכפירוש רבינו גרשום.

ופירוש שלישי מצינו בטעם הוראה זו, בכלי יקר בפרשתנו, דלא מחשש לשלום האחים אמר להם יוסף שלא יתעסקו בדבר הלכה, אלא מחשש שיגלו פנים בתורה שלא כהלכה, דשמעתתא בעי צילותא, וחשש שמא מחמת טורח הדרך לא תהיה דעתם צלולה ומיושבת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ויורו שלא כהלכה, ומשו"כ אין ראוי לעסוק בהלכה בדרך, עי"ש. וזה פירוש מחודש שלא מצינו בדברי רבותינו הראשונים.

ב

נפקא מינה להלכה

ויש שלש נפ"מ בין פירושים אלה, וכל דרך יש בה חומרא וקולא:

א. היושב בקרון או על גבי בהמה ואיש אחר מנהיגו, לשיטת רש"י אין בזה כל חשש, כיון שהמנהיג דעתו פנויה לדרך, ואין חשש שיתעו, אבל לפירוש רבינו גרשום גם בזה אסור, ולפי פירוש הכלי יקר אולי אין טורח הדרך אם יושב בקרון אם אינו מנהיג, ויש לעיין.

אל תרגזו בדרך

ב. שנים המהלכים במדבר במקום שאין שם עוברי אורח, ויפן כה וכה וירא כי אין איש, לשיטת רש"י אסור, ולשיטת רבינו גרשום מותר, ולפירוש הכלי יקר אף בזה אסור.

ג. יחיד המהלך בדרך, האם מותר לו לחשוב מחשבות בעיון ההלכה, לשיטת רבינו גרשום מותר כיון שאין עם מי לריב ולהתעמת, אך לשיטת רש"י ולפירוש הכלי יקר אף בכהאי גוונא לא ירגיז בדרך.

והנה כתב המגן אברהם (סימן ק"י ס"ק י')::

"ויעסוק בתורה בדרך אבל לא יעיין בהלכה דלמא אתי לאטרודי (גמ' תענית) ואפשר דביושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים שרי אפילו עיון".

ובשו"ע הרב (שם סעיף ט') כתב:

"וכשהוא בדרך יעסוק בתורה (שנאמר ובלכתך בדרך) ולא יעסוק בעיון הלכה שלא יתעה בדרך אלא א"כ יושב בעגלה ואיש אחר מנהיג הסוסים".

הרי שכתב דכאשר אחר מנהיג מותר, וכך כתב בהחלט ולא כמסתפק, וכך כתב בחיי אדם (כלל ס"ד ס"ה), וכ"כ בערוך השלחן (סוף סעיף י') ובכף החיים (סק"ח). אך המשנה ברורה (שם ס"ק כ') העתיק את לשונו של המגן אברהם, עי"ש.

ויש לעיין במה שהמגן אברהם נראה כמסתפק, ואין נראה לומר שעלה ונסתפק בטעם הלכה זו, אם כדברי רש"י או כדברי רבינו גרשום (ושמא כפירוש הכלי יקר), דהלא להדיא כתב בטעם הלכה "דלמא אתי לאטרודי", והיינו כפירוש רש"י, אלא נראה דמ"מ יש בזה צד ספק, דשמא אסרו חכמים באופן מוחלט להתעסק ולהתעמק בהלכה, ולא חילקו בין מקרה למקרה, וכך מצינו במקומות רבים מספור בהלכה.

ג

עצה טובה או הלכה פסוקה

ובכל עיקר ענין זה יש לעיין אם מדובר בהלכה פסוקה ובאיסור, או שמא אין כאן אלא עצה טובה בלבד.

אל תרגזו בדרך

והפוסקים לא הביאו הלכה זו ולא מצאנוה לא ברמב"ם ולא בשו"ע, ונחזה אנן לפי טעמים של דברים, לדרך של רש"י, רבינו גרשום והכלי יקר.

לשיטת רש"י חשש יוסף שמא ע"י עיון בהלכה יתעו בדרך, וישאל השואל, ומה בכך אם יתעו.

והמהרש"א בחידושי אגדות כתב דמכיון שאמר להם יוסף (מ"ה ט') "מהרו ועלו אל אבי" לא רצה שיתעכבו ויתעו בדרך, ולפיכך אמר להם שלא יתעסקו בדבר הלכה, ולפי דבריו אין זו הוראה לדורות כלל ואין לו אלא מקומו ושעתו, אך רבים מגדולי הדורות הביאו מאמר זה כהוראה לדורות וכן הוא במגן אברהם כמבואר לעיל, וזה דלא כדברי המהרש"א.

ולכאורה יש לומר דיש חשש שיתעה בדרך ויכנס ליערות או לשאר מקום סכנה וכגון במקום חיות רעות וליסטים בדרך והמאירי (תענית שם) כתב:

"תלמידי חכמים בכל מקום שהם ראוי להם להיות ביניהם דברי תורה ואפילו בשעה שהולכים בדרך ומ"מ כשהם הולכים בדרך אל יטריחו עצמן בעמקי הדברים שמא יכשלו בהליכתם".

ובמקום שרש"י כתב לא תתעו, כתב המאירי שלא יכשלו בהליכתם, וכונתו שלא יפלו בבורות ובפחתים או יזקו בקוצים וברקנים, ויש חשש שיבואו לידי סכנה, ואפשר לפי זה דאין זו עצה טובה בלבד, אלא תקנת חכמים וגדר איסור.

וכן יש לעיין לשיטת רבינו גרשום, דמה בכך שירגזו עליהם עוברי דרכים, ומאי איכפת לן ברגזם ושלותם. אך אפשר דחששו משום חילול שם שמים, שאין לך עבירה חמורה ממנה.

וכיוצא בזה יש להסתפק אף לפירושו של הכלי יקר דלא מסתבר כלל שאסרו לעסוק בהלכה בדרך, ואם חששו שמא לא ירדו כראוי לעומק הדין מחמת טורח הדרך, יאמרו שאין להורות הלכה מתוך מה שלמד בדרך.

ואי בדידי תליא היה נראה דאין זה אלא כעין עצה טובה, אך מדברי המגן אברהם וכל האחרונים הנ"ל נראה דאכן הוי הלכה פסוקה.

אל תרגזו בדרך

ד

החיוב על הולכי דרכים ללמוד תורה

"והאמר רבי אלעאי בר ברכיה שני תלמידי חכמים שמהלכים בדרך ואין ביניהן דברי תורה ראויין לישרף, שנאמר ויהי המה הלכים הלוך ודבר והנה רכב אש וסוסי אש ויפרדו בין שניהם, טעמא דאיכא דיבור, הא ליכא דיבור ראויין לישרף. לא קשיא, הא למיגרס, הא לעיוני".

ויש לעיין למה הקשו ממימרא דאמוראי ולא משתי משניות מפורשות על החיוב המוטל על הולכי דרכים לעסוק בתורה. והלא כך שנו חכמים במשנה (אבות פ"ג מ"ד):

"רבי חנינא בן חכנאי אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו".

ועוד שנינו (שם משנה ז):

"רבי שמעון אומר המהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה ומה נאה ניר זה מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו".

ופירשו מפרשי המשנה דכיון שכל הדרכים בחזקת סכנה, וכדי להימלט מסכנת הדרכים צריך לעסוק בתורה, ותורה אגוני מגני, עי"ש.

ונראה, דיש מקום לחלק בין יחיד לרבים בסכנת דרכים, דהלא אמרו חז"ל (ברכות מ"ג ע"ב) תלמיד חכם אל יצא יחידי בלילה, הרי שיש סכנת יתר על היחיד, ושתי המשניות באבות מיירי ביחיד המהלך בדרך, וביחיד יש סכנה יותר מאשר לרבים, וכיון שאחי יוסף רבים היו שמא לא צריכים שמורה כולי האי, לכן הביאו מאמר דר' אילעאי דאפילו שנים המהלכים בדרך אם אין ביניהם דברי תורה ראויין להישרף.

ונראה עוד דהוי אמינא דתלמידי חכמים אינם צריכים שמירה כולי האי, ואף שיחת חולין שלהם צריכה תלמוד והוי כעין תורה, ועוד אמרו בסוטה (כ"א ע"א) דתורה אגוני מגני אף בעידנא דלא עסיק ביה, ואחי יוסף אנשים גדולים היו, ולכן הביאו מאמר דר' אילעאי דאף שני תלמידי חכמים המהלכים בדרך ראויין להישרף אם אין ביניהם דברי תורה, ודו"ק.

אל תרגזו בדרך

ועיין בעיון יעקב (לבעל שבות יעקב על העין יעקב) שכתב לדייק מלשון הגמ' דשני תלמידי חכמים לא די במחשבה שכל אחד מהרהר בדברי תורה אלא צריך שיהיה ביניהם דברי תורה, דהיינו שילמדו בצוותא, לכן הקשו על מה שאמרו דיוסף אמר לאחיו שלא יעסקו בדבר הלכה, דמשמע שצוה להם שלא יתעסקו זה עם זה בדבר הלכה, והלא להיפוך אמרו, שצריכים להתעסק יחד בדברי תורה, ודו"ק.

ומלבד המבואר במשנה ובגמ' שהולכי דרכים צריכים ללמוד תורה בדרך להגן עליהם מן הסכנה, כמבואר, כך כתבו כל האחרונים הנ"ל, וכך כתב השל"ה (עשרה מאמרות מאמר שביעי אות ר"ו), ועיין בלשון החיי אדם (כלל ס"ד סעיף ה'):

"כל הירא לדבר ה', ילמוד תורה על הדרך כאמרם (אבות ג' ד') 'המהלך בדרך ומפנה לבו לבטלה, מתחייב בנפשו'. אבל לא ילמוד דבר שצריך עיון. ואם יושב בעגלה, מותר. ויזהר כל אדם שיהיה לו פת אפילו הולך במקום קרוב ובמקום דשכיח פת, כי כמה פעמים שיקרה מקרות רחמנא ליצול בדרך".

וכן יש לנהוג גם בזמנינו שסכנת הדרכים גדולה ונוראה ולדאבון לב רבים מקפחים את חייהם בתואנות קשות בדרכים, וה' הטוב יגן עלינו.

ה

ובעיון יעקב הקשה על המהרש"א דיוסף אמר להם שלא יתעסקו בדבר הלכה כדי שימהרו להגיע ליעקב ולבשר לו שעוד יוסף חי, והלא במגילה (ט"ו ע"ב) אמרו שגדול תלמוד תורה יותר מכיבוד אב ואם, ולמה יבטלו מן התורה כדי לכבד את אביהם את יעקב.

ותירץ דלא משום כבוד אב אמר להם למהר אלא משום צערו ואבלו של יעקב אבינו היושב ובוכה ומתאבל על מותו של יוסף, ועוד כתב דכיון שאם אין קמח אין תורה ובארץ כנען רעבו ללחם, ובהכרח שיש בזה ביטול תורה, ונמצא שיוסף אמר לאחיו למהר כדי להושיע ליעקב אבינו מביטול תורה.

אך אני לכשעצמי תמה, דבאמת קושיא מעיקרא ליתא, דהלא מצוה למיגרס בדרך, ואין כאן כל שמץ של ביטול תורה, ותחת לימוד העיון יחזרו על משנתם או ילמדו מוסר שהן הן גופי תורה, ודו"ק בזה.

אל תרגזו בדרך

ו

בכתובות (ס"ב ע"ב) מסופר:

"רבי חנניה בן חכינאי הוה קאזיל לבי רב בשילהי הלוליה דר"ש בן יוחאי, א"ל: איעכב לי עד דאתי בהדך, לא איעכבא ליה. אזל יתיב תרי סרי שני בבי רב...".

וכתב מהר"ם שיף על מה שאמרו שרשב"י ביקש מרבי חנניה בן חכינאי שיעכב לו ולא איעכב ליה, "יש לראות לכאורה מה השמיענו בזה", כי לא ראה כל חידוש במה שרבי חנניה בן חכינאי לא המתין לרשב"י עד לאחר שבעת ימי המשתה.

ולענ"ד נראה דיש בזה חידוש עצום, דהנה רבי חנניה בן חכינאי הוא זה שאמר (מס' אבות פ"ג מ"ד) "המהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו", ופירש הרע"ב "לפי שלילה הוא זמן למזיקים, והמהלך בדרך יחידי הוא בסכנה מפני הליסטים וכמה פגעים רעים, ואם היה מחשב בדברי תורה היתה תורתו משמרתו", ומשו"כ טובים השנים מן האחד, כי המהלך בדרך יחידי אינו יכול לעסוק בתורה כי צריך הוא להתבונן בדרכים כדי שלא יפול לבורות ושלא ינזק מן הקוצין וברקנין, אבל כאשר ילכו שנים יחדיו זה יעסוק בתורה וזה יתבונן בדרך, ומשו"כ אמר רבי חנניה בן חכינאי שהמהלך בדרך ביחידי ובע"כ מפנה לבו מדברי תורה הרי זה מתחייב בנפשו.

והנה עומד רבי חנניה בן חכינאי בעצמו וקאזיל לבי רב, ואין לו מי שיתלווה עמו, ומבקש רשב"י שימתין לו כמה ימים וילכו שנים יחדיו ויעסקו בתורה בדרך, והו"א שודאי יתעכב לו, ורבותא קמ"ל "לא איעכב ליה".

ולמה באמת לא התעכב בעדו, והלא אף בביתו ודאי למד רבי חנניה בן חכינאי בהתמדה יתירה ובשקידה מופלאה כדרך של כל רבותינו התנאים, אלא כדי שלא להפסיד אף יום של תלמוד תורה בישיבה כי אינו דומה תלמוד תורה בגפו לתלמוד תורה בישיבה, ומוכן היה רבי חנניה בן חכינאי למסור את נפשו בשביל תלמוד תורה בישיבה!

במעשי האבות ויוסף הצדיק

הרמב"ן (בפתיחה לחומש שמות) מגדיר את ספר בראשית ספר היצירה, וביאר דרוב רובו של הספר עוסק במעשי האבות שכולן יצירה לבנים. ובסוגיות רבות בספר בראשית הלך הרמב"ן בדרכו ופירש את הקורות את האבות ואת הנעשה על ידם כרמז וכיצירה לעתידות.

וראוי להתבונן בדרך הלימוד ואופן ההתבוננות למעשי האבות. ובספרים רבים מגדולי הדורות פירשו את מעשי האבות, בקושייתיהם, ובתירוציהם ובביאוריהם עפ"י אמות המידה של הבנתנו הדלה ועפ"י הרגשת המוסר המוגבלת שלנו. ולענ"ד יש לנו לילך לאורו של רבינו הרמב"ן ולהבין שהאבות הקדושים בפרשיות רבות ובעניינים רבים לא עשו מה שעשו ולא פעלו מה שפעלו עפ"י תגובות ורגשות אנוש, ויהיו נעלים כפי שיהיו, אלא כל מעשים וענייניהם היו מכוונים לקבוע עתידות בישראל ולהכין את הדרך לתיקון עולם במלכות שמים.

ואע"פ שודאי ראוי ללמוד מוסר ומידות טובות ממעשיהם, אך יש להבין שיש דרך נוספת בהבנת מעשי האבות וזה לפי דברי הרמב"ן, וכך רואים תדיר בזה"ק שפירש את כל מעשי אבותינו הקדושים כקביעת עתידות לעם ישראל ולתיקון עולם במלכות שדי.

ונבאר כמה דוגמאות.

הן תמהו על יוסף הצדיק איך לא חס על צער אביו היושב עליו על שקו ותעניתו ומתאבל על בנו, ומשעלה לגדולה והוכתר למשנה למלך מצרים למה לא שלח להודיע ליעקב לאמר, עוד יוסף חי.

ויש שתירצו שיוסף לא רצה לגרום לאחיו עגמת נפש ובושת פנים. ולדעתי הענייה אחרי בקשת המחילה אלפי פנים ורבבות פעמים אין הדברים מתיישבים על הלב וכי ראוי לרחם יותר על עושי העוול מאשר לחוס על צער של קרבן העוול, וכי נכון הדבר למנוע בושה מאחיו שהתאכזרו לו ולאביהם, ולהתעלם מצערם ויגונם של יעקב הצדיק איש תם יושב אהלים.

במעשי האבות ויוסף הצדיק

וראיתי בזה תירוצים רבים ולא נתקררה דעתי בהם.

והנראה בזה דללא כל ספק הבין יוסף ברוח קדשו ובעוצם בינתו, דאין כאן מהלך טבעי, אלא מהלך אלוקי המתרחשת למעלה מדרך הטבע, פלא היה בעיניו שאחיו נהגו כלפיו בדרך אכזרית והתעלמו מתחנונו. אך יותר היה לפלא בעיניו שהתעלמו מצער אביהם שהיו מסורים אליו בלב ונפש, ופלא ע"ג פלא שעברה ארחות ישמעאלים, והם שקנוהו ומכרוהו למדינים. ובבית פוטיפר נטפלת אליו אשת אדונו והוא נזרק לבית הסוהר ושם שר המשקים ושר האופים וחלומותיהם, ובפתע פתאום עולה הוא מבירא עמיקתא לאיגרא רמא.

ברור היה לו שהשתלשלות זו נפלאה היא ומאת ה' היתה זאת היא נפלאה בעינינו, ובאשר כן אין לו לאדם לעשות דבר ולפעול לפי דעתו והרגשותיו אלא שב ואל תעשה עדיף, פן יקלקל, אלא דום לה' ויוחל לו.

ואפשר שגם זאת ידע יוסף הצדיק ברוח הקודש שפיעמה בקרבו דבסוף הענין יעקב צריך לירד מצרימה, ועליו להתגבר על רצונו העז ותכונת נפשו למען ימלא רצון ה'.

וזה הנראה ביאור ענין פלאי וקושיא גדולה בפרשת ויגש. דהנה כאשר מתגלה יוסף אל אחיו אמר הוא להם:

"ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם. כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר. וישלחני אלקים לפניכם לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדלה. ועתה לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלקים וישימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומשל בכל ארץ מצרים. מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד. וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי אתה ובניך ובני בניך וצאנך ובקרך וכל אשר לך. וכלכלתי אתך שם כי עוד חמש שנים רעב פן תורש אתה וביתך וכל אשר לך. והנה עיניכם ראות

במעשי האבות ויוסף הצדיק

ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם. והגדתם לאבי את כל
כבודי במצרים ואת כל אשר ראיתם ומהרתם והורדתם את
אבי הנה" (פרק מ"ה ה' – י"ג).

ורק אחרי אריכות גדולה זו כתיב:

"ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צואריו.
וינשק לכל אחיו ויבך עליהם ואחרי כן דברו אחיו אתו" (שם
י"ד – ט"ו).

ולכאורה סדר הפוך יש כאן, והלא זה שנים שיוסף לא ראה את אחיו
והמה לא ראוהו, ובפרט אחיו הקטן שהיה אחיו מאב ואם ונכמרו עליו
רחמיו וגעגועיו, ופלאי נדבר איך לא נפלו זה על צוארי זה, ולא חיבקו
ולא נישקו איש את אחיו עד אשר כילה דבריו ותוכניותיו להוריד את
אביהם יעקב לארץ מצרים, והלא פלא הוא, ובדרך הטבע קודם היו
נופלים זה על צוארו של זה בפרץ של התרגשות ושמחה, ורק אח"כ
ירקמו תוכניות לעתיד.

אלא שיוסף ידע שקודם עליו לקיים את התוכנית האלוקית, כי לא היה
זה סיפור של איש עם אחיו כדרכו של עולם אלא מהלך נשגב הנוגע לכל
העבר והעתיד של כלל ישראל, טרם יתפנה לרגשות אנוש ולאחוות אחים
עליו למלא את תפקידו ויעודו האלקי במה שהיה נראה בעיניו כשלב
האחרון במסע פלאי שכל כולו בהשגחה פרטית.

והנה אמרו חז"ל (שבת י' ע"ב):

"לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים, שבשביל משקל
שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו –
נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים".

ויפלא לכאורה, דיעקב אבינו לא למד מן הכשלון ולאחר שישב כ"ב
שנה באבל בשק ותענית חזר על אותה הטעות והקדים את אפרים לפני
מנשה הבכור.

במעשי האבות ויוסף הצדיק

וגם יוסף לא למד מאומה שהרי כתיב "לכלם נתן לאיש חלפות שמלת ולבנימן נתן שלש מאות כסף וחמש חלפת שמלת" (מ"ה כ"ב) מה שלא נתן לשאר אחיו ושניהם יעקב ויוסף הפלו בן בין הבנים.

אלא נראה פשוט, דאין כונת חז"ל להעביר את יעקב אבינו תחת שבט ביקורתם ולומר שיעקב טעה וחטא בכתונת הפסים שעשה ליוסף בן הזקונים, ובודאי היו ענינים רמים ונשגבים בכתונת זו, אלא דמ"מ נתגלגלו הדברים מן השמים בדרך שנוכל ללמוד לא להפלות בן בין הבנים.

וכך גם כשהקדים יעקב את אפרים לפני מנשה ידע ברוח קדשו שכך דעת עליון וכך ראוי לפי העתידות.

וגם כשיוסף נתן לבנימין יותר ממה שנתן לשאר אחיו היו בזה טעמים נסתרים שלא נתפרשו בכתוב או במדרשות. כך ראוי ללמוד וללמד את מעשי האבות ומעשי יוסף דור ראשון לבנים.

נר זיכרון

לעילוי נשמת

הרה"ח משה בן
מוה"ר יוסף דוד ז"ל
נלב"ע כ"ז סיון תשמ"ז

מרת מלכה מחלה בת
הר"ר מרדכי זיסקינד ז"ל
נלב"ע ג' אייר תשס"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בנו ידידנו עוז
הר"ר דוד הגר הי"ו
לום אנג'לס

